

Kainuun liitto; maakuntahallitus (15.1.2018)

Lausuntoluonnos Barentsin ohjelmasta 2019 – 2023

Kainuu on toiminut Barentsin alueneuvoston ja aluekomitean puheenjohtajana vuosina 2015 – 2017. Kainuun puheenjohtajuuskaudella aloitettiin Barentsin uuden aluestrategian (Barentsin ohjelman) valmistelu vuosille 2019 - 2023. Aluestrategiaa on työstänyt nelihenkinen työryhmä, jossa on edustaja jokaisesta Barentsin yhteistyöhön osallistuvasta maasta. Aluestrategialuonnosta ovat kommentoineet kaikki Barentsin jäsenalueet ja useat työryhmät.

Kainuun liitto pitää oikeana, että Barentsin alueet laativat yhteistyöohjelman, jonka painopisteisiin kaikki Barentsin jäsenalueet voivat poliittisesti sitoutua. Yhteistyöohjelman tavoitetaso tulee olla riittävän korkealla, ja siinä tulee olla positiivinen vire. Tavoitteena on mm. kehittää Barentsin alueesta kilpailukyinen kokonaisuus maailmanmarkkinoille, esimerkkinä Barentsin alue yhteisenä matkailumarkkinointikohteena. Mahdollisuuksien luominen tällaiselle kehitykselle on ratkaisevaa ja sen toteutuminen vaatii Barentsin alueiden yhteistä sitoutumista.

Kainuun näkökulmasta aluetason Barents-yhteistyö on erittäin tärkeää, ja Kainuun puheenjohtajuuskaudella halusimme entisestään syventää ja tehostaa alueiden välistä yhteistyötä. Konkreettinen esimerkki alueiden välisen yhteistyön tiivistämisestä on Pohjois-Karjalan täysjäsenyyden vahvistaminen Barentsin yhteistyössä Kainuun puheenjohtajuuskaudella. Barents-yhteistyö on paitsi alueidenvälistä, myös yhteistyötä valtiotason rakenteiden kanssa, mikä on selkeä vahvuus vakaan ja vaikuttavan Barents-yhteistyön kannalta. Saumaton yhteistyö alueiden ja valtiotason toimijoiden välillä esimerkiksi yhteisissä työryhmissä on tärkeää ja säilyttämisen arvoista.

Kainuun kannalta mm. valtiotason ja alueiden yhteinen ympäristötyöryhmä (JWGE), yhteinen matkailutyöryhmä (JWGT) ja yhteinen kulttuurityöryhmä (JWGC) ovat Barentsin yhteistyön kannalta oleellisia. Alueellisista työryhmistä erityisesti liikenne- ja logistiikkatyöryhmä (RWGTL) tekee tärkeää verkosto- ja yhteistyötä koko Barentsin alueen saavutettavuuskysymysten kannalta. Kainuulla on ollut edustaja myös yhteisessä sosiaali- ja terveystyöryhmässä (JWGHS), mutta ko. työryhmän osalta alueedustajia ei ole osallistettu työryhmän toimintaan toivotulla tavalla. Saumaton yhteistyö ministeriö- ja aluetason edustajien välillä tulee varmistaa kaikissa yhteisissä työryhmissä sujuvalla tiedonvaihdoilla ja aktiivisuudella alueiden suuntaan.

Selkeä muutostarve nykyisissä yhteistyörakenteissa on Barentsin alueellisen investointi- ja taloudellisen yhteistyön työryhmän (RWGIEC) organisoitumisessa ja toiminnan aktivoimisessa. **Kainuu esittää, että ko. työryhmän mandaatti ja kokoonpano uudistetaan säilyttäen työryhmä aluetyöryhmänä.**

Kulttuuri on paitsi Kainuulle, myös koko Barentsin alueelle tärkeä hyvinvointia ja elinvoimaa tuova yhteiskunnan alue, sekä Barentsin identiteettiä ja vetovoimaa luova tekijä. Tämän vuoksi **Kainuu esittää, että Barentsin ohjelman yleistavoitetta muutetaan seuraavasti: ”henkisten voimavarojen” tilalle kirjataan ”kulttuuri”.**

- **Ohjelmaluonnoksessa nyt:** *Barentsin ohjelman yleistavoite on luoda sosiaalista ja taloudellista kasvua tiedolla johdettavan talouden sekä alueen luonnonvarojen ja henkisten voimavarojen kestävä kehityksen kautta.*

- **Muutos:** *Barentsin ohjelman yleistavoite on luoda sosiaalista ja taloudellista kasvua tiedolla johdettavan talouden sekä alueen luonnonvarojen ja kulttuurin kestävän kehityksen kautta.*

Barentsin alue on osa arktista toimintaympäristöä, ja arktisen alueen potentiaali niin taloudellisen kuin sosiaalisen kehityksen näkökulmasta on hyödynnettävä Barents-yhteistyössä. Barentsin alueen luomia mahdollisuuksia ja sen roolia tulee entisestään vahvistaa ja sitoa aiempaa tiiviimmin Arktisen neuvoston toimintaan, jossa Suomi toimii puheenjohtajana 2017 - 2019. Ensiarvoisen tärkeää on korostaa Barentsin alueen statusta ja toimintamahdollisuuksia myös EU:n päätöksenteossa ja muilla poliittisilla areenoilla.

Pohjois-Karjalan täysjäsenyyden ansiosta Barentsin alue on nyt maantieteellisesti ehyt ja kokonainen, ja sen tulisi heijastua myös rahoitusohjelmien kattavuuteen. Tällä hetkellä Barentsin alueen yhteistyöhankkeille on mahdollista hakea rahoitusta useista eri lähteistä, mutta vain yksi rahoitusohjelma kattaa koko Barentsin alueen, ja sekin vain tietyin ehdoin. Selkeän Barents-rahoitusinstrumentin puute tekee rahoituskentän pirstaloituneeksi, ja aiheuttaa epätietoisuutta ja käytännön hankaluutta hankerahoitusten hakijoille. Barentsin yhteistyölle räätälöity rahoitusohjelma toisi selkeyttä ja edesauttaisi konkreettisten tulosten ja laajempien vaikutusten syntyä Barents-yhteistyössä. **Kainuu tukee erityisen rahoitusohjelman perustamista Barentsin yhteistyön kehittämiseen.**

Jotta ohjelmassa asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa, on arvioitava myös Barentsin yhteistyön kokonaisrahoituksen tilannetta. **Kainuun näkemys on, että Barentsin yhteistyölle suunnattua rahoitusta tulisi lisätä mm. Barentsin kansainvälisen sihteeristön (IBS) resurssien turvaamiseksi ja tehostamiseksi.**

Ohjelmaluonnoksessa on esitetty, että Barentsin alueneuvoston ja aluekomitean puheenjohtajakierron jatkuvuuden ja kokemustenvaihdon sujuvuuden turvaamiseksi otetaan käyttöön ns. kolmikantamalli. Tällä tarkoitetaan aiempaa tiiviimpää yhteistyötä väistävän, istuvan ja tulevan puheenjohtaja-alueen välillä. Kainuun puheenjohtajuuskauden siirtyessä Norjan Finnmarkille syksyllä 2017 tätä mallia jo toteutettiin siten, että Kainuun Barents-tiimi tutustutti tulevan puheenjohtaja-alueen työntekijöitä Barents-asioihin. **Malli todettiin hyödylliseksi ja Kainuu tukee ohjelma-luonnoksessa mainittua esitystä kolmen puheenjohtaja-alueen yhteistyön tiiviistämistä jatkossa.**

Barentsin yhteistyön tulee jatkossakin olla malliesimerkki vakaasta ja elinvoimaisesta yhteistyöalueesta, joka on vapaa kansainvälisistä jännitteistä, ja jossa ajetaan yhdessä sovittuja hankkeita eteenpäin.